

Sygn. akt III AUa 1703/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Daria Stanek

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2021 r. w Gdańsku na posiedzeniu niejawnym

sprawy R. W.

przeciwko Dyrektorowi (...) w W.

o wysokość emerytury policyjnej

na skutek apelacji R. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku, VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 lipca 2021r., sygn. akt VII U 2349/19

Oddala apelację.

SSA Daria Stanek

Sygn. akt III AUa 1703/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 maja 2017 r. Dyrektor (...) od dnia 1.10.2017 r. ponownie ustalił R. W. wysokość emerytury. Wyjaśniając sposób ustalenia wysokości świadczenia organ rentowy wskazał, iż emerytura stanowi 52,65 % podstawy wymiaru w kwocie 5727,40 zł, a zatem 3015,48 zł. Przy czym jej wysokość ogranicza się do 2069,02 zł W zestawieniu dołączonym do decyzji wskazano, że ustalona na dzień 1.10.2017 r. wysługa obejmuje obok okresów przed służbą liczonych po 1,3 % okresów służby w Milicji Obywatelskiej, liczonych wskaźnikami po 2,6%, zatrudnienia po zwolnieniu, także okresy określone w art. 13b ustawy liczone po 0,0%, a zatem od 16 kwietnia 1982 r. do 31 lipca 1990 r. (8 lat 3 miesiące i 15 dni) Podstawą decyzji są przepisy art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 708 ze zm.)

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony R. W. który zaskarżył decyzję w całości, wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie mu świadczenia emerytalnego w dotychczasowej wysokości.

Mając na względzie powyższe, ubezpieczony wniósł o: zmianę zaskarżonej decyzji i przywrócenie świadczenia emerytalnego w dotychczasowej wysokości oraz zasądzenie od organu kosztów postępowania wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie Dyrektor (...) w W. wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 7 lipca 2021r. Sąd Okręgowy w Gdańsku, w sprawie VIIU 2349/19 oddalił odwołanie ubezpieczonego odstępując od obciążenie go kosztami procesu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący R. W. urodził się (...)

Decyzją z 16 marca 2006 r. Dyrektor (...) w W. przyznał ubezpieczonemu prawo do policyjnej emerytury od dnia następnego po dniu zwolnienia z służby.

Instytut Pamięci Narodowej sporządził dla organu rentowego w dniu 07 kwietnia 2017 r. informację nr (...) o przebiegu służby wskazując, że w okresie **16 kwietnia 1982 r. do 31 lipca 1990 r. ubezpieczony** pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708 ze zm.).

Po uzyskaniu informacji o przebiegu służby Dyrektor (...) decyzją z dnia z dnia 30 maja 2017 r. Dyrektor (...) od dnia 1.10.2017 r. ponownie ustalił R. W. wysokość emerytury. Wyjaśniając sposób ustalenia wysokości świadczenia organ rentowy wskazał, iż emerytura stanowi 52,65 % podstawy wymiaru w kwocie 5727,40 zł, a zatem 3015,48 zł. Przy czym jej wysokość ogranicza się do 2069,02 zł W zestawieniu dołączonym do decyzji wskazano, że ustalona na dzień 1.10.2017 r. wysługa obejmuje obok okresów przed służbą liczonych po 1,3 % okresów służby w Milicji Obywatelskiej, liczonych wskaźnikami po 2,6%, zatrudnienia po zwolnieniu, także okresy określone w art. 13b ustawy liczone po 0,0%, a zatem od 16 kwietnia 1982 r. do 31 lipca 1990 r..(8 lat 3 miesiące 15 dni) Podstawą decyzji są przepisy art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 708 z późn. zm.)

Dnia 17 października 1975 r. ubezpieczony został przyjęty do służby w Milicji Obywatelskiej na stanowisko kursant na wolnym etacie Dowódcy AW plutonu armat wodnych.

Z dniem 14 lipca 1977 r. ubezpieczony został przeniesiony do dyspozycji Komendanta (...)Milicji Obywatelskiej w G. i zostało jemu powierzone stanowisko milicjanta plutonowego liniowego kompanii (...).

Dnia 17 października 1978 r. ubezpieczony został mianowany funkcjonariuszem stałym.

Dnia 14 kwietnia 1982 r. ubezpieczony został mianowany młodszym inspektorem Wydziału (...)G..

Dnia 13 września 1982 r. w/w został zaliczony w nieetatowy stan podchorążych I roku (...) w L., a dnia 01 października 1983 r. w stan etatowy,

Podczas pobytu w szkole brał udział w wielu zabezpieczeniach operacyjnych imprez i uroczystości za co został wyróżniony nagrodą pieniężną W opinii służbowej wskazano, iż prezentuje właściwą postawę ideologiczną oraz polityczną i jest kandydatem (...) oraz członkiem (...).

Dnia 18 czerwca 1985 r. ubezpieczony został odwołany ze stanu etatowego (...) w L. i przniesiony służbowo do dyspozycji Szefa (...)w G..

Od dnia 30 lipca 1985 r. ubezpieczony objął stanowisko starszy inspektor w Wydziale (...).

Ubezpieczony został zwolniony z służby dnia 27 lutego 2006 r.

Departament (...) (do 1 grudnia 1981 r. funkcjonujący jako Departament(...)) i jego odpowiedniki terenowe były odpowiedzialne za ochronę gospodarki narodowej przed szkodami grożącymi w wyniku przestępstw lub innych działań zakłócających społeczno-gospodarczy rozwój kraju. Do jego zadań należało: ochrona gospodarki narodowej przed działalnością zorganizowanych grup antysocjalistycznych i inną szkodliwą działalnością polityczną, sabotażem, dywersją i szkodnictwem gospodarczym, zakłóceniami spowodowanymi konfliktami społecznymi, nieprawidłowościami w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, nieprawidłowościami w międzynarodowej wymianie techniczno-ekonomicznej oraz ruchu osobowym i naruszeniami tajemnicy państwowej i służbowej. Działania te były prowadzone poprzez operacyjną ochronę najważniejszych zakładów przemysłowych, rolnych, obiektów komunikacji i łączności, realizowanych inwestycji, placówek naukowo-badawczych, urzędów centralnych, zjednoczeń i central handlowych oraz innych obiektów gospodarki narodowej. Departament ten i jego odpowiedniki terenowe zajmował się także profilaktyczną ochroną załóg (środowisk) w ochraniających obiektach oraz szczególnie narażonych na zagrożenia. W celu realizacji zadań prowadził działania polegające na rozpoznawaniu negatywnych nastrojów wśród załóg i ustalaniu przyczyn ich powstawania, ustalaniu negatywnych ocen w stosunku do przewidywanych poważniejszych decyzji ekonomicznych dotyczących spraw socjalno-bytowych, warunków pracy i innych wśród załóg ochraniających obiektów, ujawnianiu sytuacji konfliktowych oraz zjawisk lub faktów, które mogły takie sytuacje stwarzać, ujawnianiu i rozpracowywaniu osób o wrogich postawach politycznych podejmujących działalność wywierającą destrukcyjny wpływ na załogi, ujawnianiu i rozpracowywaniu osób współdziałających ze zorganizowanymi grupami antysocjalistycznymi, podejmującymi szkodliwą działalność wśród załóg, ujawnianiu zamiarów i faktów celowego niszczenia lub uszkodzenia maszyn, urządzeń, surowców i wyrobów, ustalaniu sprawców oraz wyjaśnianiu poważniejszych wypadków nadzwyczajnych w celu ustalenia, czy nie są one wynikiem wrogiej działalności, ujawnianiu faktów i wnioskowaniu likwidowania przyczyn i źródeł niegospodarności, marnotrawstwa i nieprawidłowości w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, ujawnianiu i rozpracowywaniu osób reprezentujących antysocjalistyczne teorie w zakresie ekonomiki i systemu zarządzania oraz ich powiązań w kraju i za granicą, ochroną osób wyjeżdżających z ochraniających obiektów do krajów kapitalistycznych oraz ich kontrolą operacyjną w przypadkach utrzymywania niewyjaśnionych kontaktów z obywatelami tych krajów, kontrolą operacyjną przedstawicieli krajów kapitalistycznych przyjeżdżających do ochraniających obiektów oraz specjalistów z krajów kapitalistycznych zatrudnionych w tych obiektach, przeciwdziałaniu zbieraniu informacji naukowo-technicznych, gospodarczych i handlowych przez przedstawicieli organizacji gospodarczych krajów kapitalistycznych, ujawnianiu naruszeń zarządzeń wydanych dla ochrony tajemnicy państwowej oraz faktów ujawniania wiadomości stanowiących tajemnicę państwową i służbową, sprawdzaniu i opiniowaniu osób zatrudnionych przy pracach tajnych i mobilizacyjnych w ochraniających obiektach i wojewódzkich kompleksach.

Wydział (...) z dniem 24 lipca 1989 r. został przekształcony w Departament (...).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie w znacznej był bezsporny; w szczególności dotyczy to przebiegu postępowania przed organem rentowym i prawa ubezpieczonego do emerytury policyjnej.

Natomiast okoliczności związane z przebiegiem służby ubezpieczonego sąd okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach emerytalnych.

W ocenie sądu okręgowego brak jest podstaw by kwestionować prawdziwość, rzetelność dokumentów zgromadzonych w sprawie. Sąd zważył, iż dowody te układają się w spójną całość. Dowód z dokumentów zgromadzonych w sprawie w zakresie, w jakim posłużyły do ustalenia stanu faktycznego sąd uznał za w pełni wiarygodny. Dokumentom tym sąd przyznał walor wiarygodności w rozumieniu art. 245 k.p.c. w odniesieniu do dokumentów prywatnych. Dokumentom urzędowym zaś sąd przyznał moc dowodową zgodnie z art. 244 k.p.c. Znamienne przy tym iż w aktach sprawy brak jakichkolwiek dowodów na to by ubezpieczony wykonywał prace na rzecz totalitarnego państwa.

Zaznaczenia wymaga, iż wbrew twierdzeniom pozwanego sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora (...) w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości

emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa) (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., II UZP 10/11).

W ocenie sądu przeprowadzone postępowanie umożliwiło ustalenie, czy w spornym okresie ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa i w związku z tym, czy dopuszczalne i prawidłowe było wydanie przez organ rentowy decyzji o obniżeniu emerytury w oparciu o przepisy ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r.

Zdaniem sądu okręgowego należy przyjąć, iż odwołanie nie jest zasadne

Warunki przyznania emerytury policyjnej oraz policyjnej renty inwalidzkiej zostały określone przepisami ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 723), dalej jako ustawa zaopatrzeniowa.

Z kolei materialnoprawną podstawę decyzji Dyrektora (...) w W. stanowił przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 2270) zmieniającej nin. ustawę zaopatrzeniową z dniem 1 stycznia 2017 r. Przepis ten wprowadził zasady obliczania wysokości emerytur dla osób, które pełniły służbę na rzecz państwa totalitarnego. I tak stosownie do ust. 1 tego przepisu w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi: 1) 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b; 2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4. Przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1-3a, 5 i 6 stosuje się odpowiednio. Emerytura nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b (ust. 2). W myśl ust. 3 tego przepisu wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z ust. 4 w celu ustalenia wysokości emerytury, zgodnie z ust. 1-3, organ emerytalny występuje do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1. Jak wynika z ust. 5, przepisów ust. 1-3 nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, środkiem dowodowym może być zarówno informacja, o której mowa w art. 13a ust. 1, jak i inne dowody, w szczególności wyrok skazujący, choćby nieprawomocny, za działalność polegającą na podjęciu, bez wiedzy przełożonych, czynnej współpracy z osobami lub organizacjami działającymi na rzecz niepodległości Państwa Polskiego w okresie służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b (ust. 6).

Zakres pojęcia „służba na rzecz totalitarnego państwa” został wskazany przez ustawodawcę w treści art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. I tak stosownie do treści ust. 1 tego przepisu za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w niżej wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach:

- 1) Resort Bezpieczeństwa Publicznego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego;
- 2) Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;
- 3) Komitet do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego;

4) jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1-3, a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do dnia 14 grudnia 1954 r.;

5) służby i jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczki, oraz ich odpowiedniki terenowe:

a) nadzorujące prace jednostek wypełniających zadania: wywiadowcze, kontrwywiadowcze, Służby Bezpieczeństwa, czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa, odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w służbie bezpieczeństwa:

- Gabinet Ministra Spraw Wewnętrznych,

- Główny Inspektorat Ministra Spraw Wewnętrznych, z wyłączeniem Zespołu do spraw Milicji Obywatelskiej w wojewódzkich komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich urzędach spraw wewnętrznych,

- Wojskowa Służba Wewnętrzna Jednostek Wojskowych MSW,

- Zarząd Ochrony Funkcjonariuszy,

b) wypełniające zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze:

- Departament (...),

- Departament(...),

- Biuro (...), od dnia 1 kwietnia 1964 r.,

- Biuro A,

- Biuro (...),

- Biuro (...),

- wydziały (...), od dnia 15 lipca 1964 r.,

- (...),

- Inspektorat(...),

- samodzielne grupy specjalne,

c) wypełniające zadania Służby Bezpieczeństwa:

- Departament (...),

- Departament (...),

- Departament (...),

- Departament (...),

- Departament(...),

- **Departament (...),**

- Departament (...)

- Główny Inspektorat(...), od dnia 27 listopada 1981 r.,

- Biuro (...),

- Departament (...),

- Biuro(...),

- Biuro (...)

- Zarząd (...),

- Biuro (...),

- Samodzielna Sekcja(...),

- Inspektorat(...) w Ż.,

d) wykonujące czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa:

- Biuro (...),

- Biuro (...),

- Biuro C,

- Biuro (...), w tym Zakład (...),

- Departament (...), w tym Zakład (...),

- Biuro W,

- Departament(...),

- Zarząd(...) od dnia 1 stycznia 1984 r.,

- Wydział (...),

- Samodzielna (...),

- Inspektorat (...),

e) odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w Służbie Bezpieczeństwa:

- Departament (...) z wyłączeniem terenowych odpowiedników jako całości w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych,

- Departament (...), z wyłączeniem terenowych odpowiedników jako całości w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych,

- Zarząd (...),

- Biuro (...),

- Akademia (...) a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa i naukowo-techniczna pełniąca służbę w Wydziale (...) oraz na etatach Służby Bezpieczeństwa, a także słuchacze i studenci, którzy przed skierowaniem do Akademii(...)pełnili służbę, o której mowa w pkt 5 i 6 oraz ust. 2 pkt 1,
- Centrum (...)w L., a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,
- Wyższa Szkoła (...) w L., a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,
- Szkoła (...), a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,
- Szkoła (...)z siedzibą w W., a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,
- Wydział (...) w Ośrodku (...)w Ł., a w jego ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa oraz naukowo-techniczna,
- Samodzielna Sekcja (...),
- Samodzielna Sekcja (...)
- Samodzielna Sekcja(...),
- Samodzielna Sekcja (...)

6) jednostki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej i ich poprzedniczki:

- a) Informacja Wojskowa oraz podległe jej jednostki terenowe, w tym Organa informacji (...) oraz Organa informacji (...),
- b) Wojskowa Służba Wewnętrzna, w tym Zarząd Wojskowej Służby Wewnętrznej (...) i jego poprzedniczki,
- c) Zarząd (...),
- d) inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych.

W myśl ust. 2 tego przepisu za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się również:

1) służbę na etacie:

- a) Ministra Spraw Wewnętrznych,
- b) funkcjonariusza nadzorującego służby i jednostki organizacyjne wymienione w ust. 1 pkt 5,
- c) komendanta wojewódzkiego, zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego, miejskiego lub dzielnicowego do spraw bezpieczeństwa, zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego, miejskiego lub dzielnicowego do spraw Służby Bezpieczeństwa, zastępcy szefa wojewódzkiego, rejonowego, miejskiego lub dzielnicowego urzędu spraw wewnętrznych do spraw Służby Bezpieczeństwa,
- d) zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego lub miejskiego do spraw polityczno-wychowawczych, zastępcy szefa wojewódzkiego, rejonowego lub miejskiego urzędu spraw wewnętrznych do spraw polityczno-wychowawczych,
- e) oficera szkolenia operacyjnego Służby Bezpieczeństwa w wydziałach kadr i szkolenia komend wojewódzkich Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich urzędach spraw wewnętrznych,

- f) funkcjonariusza w referacie do spraw bezpieczeństwa w wydziale kadr komendy wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej,
  - g) starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego do spraw Służby Bezpieczeństwa,
  - h) słuchacza na kursach Służby Bezpieczeństwa, organizowanych przez jednostki i szkoły wchodzące w skład Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;
- 2) okres odbywania szkolenia zawodowego w szkołach i na kursach Służby Bezpieczeństwa przez funkcjonariuszy pełniących służbę, o której mowa w pkt 1 i ust. 1;
- 3) okres oddelegowania funkcjonariuszy pełniących służbę, o której mowa w pkt 1 i ust. 1, do innych instytucji państwowych, w tym przeniesienia na etaty niejawne w kraju lub poza granicami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Sąd Okręgowy miał przy tym na uwadze, iż w sprawach tego rodzaju należy dokładnie ocenić każdorazowo stan faktyczny w tym w szczególności w zakresie czynności wykonywanych w czasie służby przez ubezpieczonych

W niniejszej sprawie tymczasem ubezpieczony od dnia 14 kwietnia 1982 r. ubezpieczony został mianowany młodszym inspektorem Wydziału (...) G.. Podczas pobytu w (...) w L. brał udział w wielu zabezpieczeniach operacyjnych imprez i uroczystości za co został wyróżniony nagrodą pieniężną Od dnia 30 lipca 1985r. ubezpieczony objął stanowisko starszy inspektor w Wydziale(...).

Sąd miał w szczególności na uwadze zakres działania Wydziału(...), w którym pracował ubezpieczony.

Jak ustalono - był odpowiedzialny za ochronę gospodarki narodowej przed szkodami grożącymi w wyniku przestępstw lub innych działań zakłócających społeczno-gospodarczy rozwój kraju. Do jego zadań należało: ochrona gospodarki narodowej przed działalnością zorganizowanych grup antysocjalistycznych i inną szkodliwą działalnością polityczną, sabotażem, dywersją i szkodnictwem gospodarczym, zakłóceniami spowodowanymi konfliktami społecznymi, nieprawidłowościami w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, nieprawidłowościami w międzynarodowej wymianie techniczno-ekonomicznej oraz ruchu osobowym i naruszeniami tajemnicy państwowej i służbowej. Działania te były prowadzone poprzez operacyjną ochronę najważniejszych zakładów przemysłowych, rolnych, obiektów komunikacji i łączności, realizowanych inwestycji, placówek naukowo-badawczych, urzędów centralnych, zjednoczeń i central handlowych oraz innych obiektów gospodarki narodowej. Departament ten i jego odpowiedniki terenowe zajmował się także profilaktyczną ochroną załóg (środowisk) w ochraniających obiektach oraz szczególnie narażonych na zagrożenia. W celu realizacji zadań prowadził działania polegające na rozpoznawaniu negatywnych nastrojów wśród załóg i ustalaniu przyczyn ich powstawania, ustalaniu negatywnych ocen w stosunku do przewidywanych poważniejszych decyzji ekonomicznych dotyczących spraw socjalno-bytowych, warunków pracy i innych wśród załóg ochraniających obiektów, ujawnianiu sytuacji konfliktowych oraz zjawisk lub faktów, które mogły takie sytuacje stwarzać, ujawnianiu i rozpracowywaniu osób o wrogich postawach politycznych podejmujących działalność wywierającą destrukcyjny wpływ na załogi, ujawnianiu i rozpracowywaniu osób współdziałających ze zorganizowanymi grupami antysocjalistycznymi, podejmującymi szkodliwą działalność wśród załóg, ujawnianiu zamiarów i faktów celowego niszczenia lub uszkodzenia maszyn, urządzeń, surowców i wyrobów, ustalaniu sprawców oraz wyjaśnianiu poważniejszych wypadków nadzwyczajnych w celu ustalenia, czy nie są one wynikiem wrogiej działalności, ujawnianiu faktów i wnioskowaniu likwidowania przyczyn i źródeł niegospodarności, marnotrawstwa i nieprawidłowości w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, ujawnianiu i rozpracowywaniu osób reprezentujących antysocjalistyczne teorie w zakresie ekonomiki i systemu zarządzania oraz ich powiązań w kraju i za granicą, ochroną osób wyjeżdżających z ochraniających obiektów do krajów kapitalistycznych oraz ich kontrola operacyjna w przypadkach utrzymywania niewyjaśnionych kontaktów z obywatelami tych krajów, kontrolą operacyjną przedstawicieli krajów kapitalistycznych przyjeżdżających do ochraniających obiektów oraz specjalistów z krajów kapitalistycznych zatrudnionych w tych obiektach, przeciwdziałaniu zbieraniu informacji naukowo-technicznych, gospodarczych i handlowych przez przedstawicieli organizacji gospodarczych krajów kapitalistycznych, ujawnianiu naruszeń zarządzeń wydanych dla ochrony tajemnicy państwowej oraz faktów ujawniania wiadomości

stanowiących tajemnicę państwową i służbową, sprawdzaniu i opiniowaniu osób zatrudnionych przy pracach tajnych i mobilizacyjnych w ochronianych obiektach i wojewódzkich kompleksach.

Zdaniem Sądu ubezpieczony pracując w tym wydziale mając na uwadze zakres jego działań, wykonywał czynności operacyjne co wynika także wprost z jego akt osobowych.

Mając zatem to wszystko na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołanie.

Obciążenie strony, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, całością lub nawet tylko częścią kosztów procesu może w okolicznościach konkretnej sprawy pozostawać trudne do pogodzenia z poczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Z tego względu ustawodawca przewidział w art. 102 k.p.c. specjalne unormowanie, pozwalające nie obciążać strony przegrywającej obowiązkiem zwrócenia przeciwnikowi całości lub części kosztów. Stosownie do treści art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ów ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Jest więc rozwiązaniem szczególnym, niepodlegającym wykładni rozszerzającej, wykluczającym stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Nie konkretyzuje on pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73).

W ocenie Sądu I instancji w niniejszej sprawie zachodziły przesłanki, by zastosować normę art. 102 k.p.c. Odwołujący jest osobą starszą a niniejsze postępowanie zostało inicjowane wniesieniem odwołania od decyzji skutkującej obniżeniem jego świadczenia emerytalnego, co będzie stanowiło istotne ograniczenie środków finansowych Wobec powyższego, mając na uwadze zasady doświadczenia życiowego, Sąd uznał, że poniesienie kosztów wywołanych wniesieniem odwołania od zaskarżonej decyzji stanowiłoby nadmierne obciążenie finansowe dla odwołującego.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł R. W., który zarzucał wyrokowi:

- naruszenie przepisów postępowania:
- art. 299 w zw. z art. 232 zd.2 kpc poprzez zaniechanie przesłuchania ubezpieczonego;
- art.148/1/ §1 kpc poprzez rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym,
- art. 233 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, brak wskazania jakie dowody stanowią o wykonywaniu czynności operacyjnych przez skarżącego i przez to

naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez uznanie, iż pełnił on służbę na rzecz państwa totalitarnego.

Skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie jego odwołania, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do jej ponownego rozpoznania przez sąd okręgowy.

Sąd Apelacyjny zważył., co następuje:

Apelacja R. W., jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Co do zasady Sąd Apelacyjny podziela rozważania prawne poczynione w sprawie odnośnie oceny ustawy dezubekizacyjnej a norm prawa Unii Europejskiej, recypowanych do polskiego porządku prawnego, a które jednoznacznie nakazują odmówić prawa do zbiorowej oceny czynów osób tylko i wyłącznie na podstawie formacji, w jakich przyszło im służyć w okresie objętym przepisami ustawy dezubekizacyjnej.

Warunki przyznania emerytury policyjnej zostały określone przepisami ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej,

Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tj.. Dz. U. z 2020 r. poz. 723), dalej jako ustawa zaopatrzeniowa.

Z kolei materialnoprawną podstawę decyzji Dyrektora (...) w W. stanowił przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 2270) zmieniającej nin. ustawę zaopatrzeniową z dniem 1 stycznia 2017 r. Przepis ten wprowadził zasady obliczania wysokości emerytur dla osób, które pełniły służbę na rzecz państwa totalitarnego. I tak, stosownie do ust. 1 tego przepisu w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi: 1) 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b;

2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4. Przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1-3a, 5 i 6 stosuje się odpowiednio. Emerytura nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b (ust. 2). W myśl ust. 3 tego przepisu wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z ust. 4 w celu ustalenia wysokości emerytury, zgodnie z ust. 1-3, organ emerytalny występuje do Instytutu Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1. Jak wynika z ust. 5, przepisów ust. 1-3 nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, środkiem dowodowym może być zarówno informacja, o której mowa w art. 13a ust. 1, jak i inne dowody, w szczególności wyrok skazujący, choćby nieprawomocny, za działalność polegającą na podjęciu, bez wiedzy przełożonych, czynnej współpracy z osobami lub organizacjami działającymi na rzecz niepodległości Państwa Polskiego w okresie służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b (ust. 6).

Zakres pojęcia „służba na rzecz totalitarnego państwa” został wskazany przez ustawodawcę w treści art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. I tak stosownie do treści ust. 1 tego przepisu za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach. Zgodnie zaś z treścią art. 13c ustawy zaopatrzeniowej za służbę na rzecz totalitarnego państwa nie uznaje się służby w rozumieniu art. 13b:

- 1) która rozpoczęła się po raz pierwszy nie wcześniej niż w dniu 12 września 1989 r.;
- 2) której obowiązek wynikał z przepisów o powszechnym obowiązku obrony.

Należy przyjąć istnienie konstytucyjnej zasady ciągłości państwa (art. 2 i art. 241 Konstytucji RP) i jego przynależności do systemu prawnego Unii Europejskiej oraz związania Rzeczypospolitej Polskiej Traktatem o Unii Europejskiej (art. 4 i art. 6 TUE). Kryteria wykluczenia ubezpieczonego z systemu ochrony praw podstawowych, budzą wątpliwości w płaszczyźnie ich podstaw, czasu i winy zbiorowej oraz sankcji.

W ocenie sądu apelacyjnego idea sprawowania sądowego wymiaru sprawiedliwości opiera się na indywidualnej winie i jest opozycyjna wobec zbiorowej sprawiedliwości ustawodawcy. W ramach kontroli decyzji organu rentowego, konieczna jest odpowiedź na pytanie o powszechność praw podstawowych Unii Europejskiej i związanie nimi sądów krajowych.

Stosownie do treści art. 9 i art. 91 Konstytucji oraz art. 4 ust. 3 i art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864 dalej (...)), prawa podstawowe Unii Europejskiej mają charakter praw bezpośrednio stosowalnych. W takiej sytuacji każdy sędzia krajowy z powołaniem się na zasadę efektywnej kontroli sądowej ma nie tylko prawo, ale obowiązek pominać w procesie sądowego stosowania prawa, ustawy oraz praktyki sprzeczne z

zasadami podstawowymi Unii Europejskiej (dalej UE). Sędzia krajowy ma obowiązek stosowania praw podstawowych UE z prawem pominięcia regulacji krajowych naruszających te prawa.

Zdaniem sądu, system prawny Unii Europejskiej, z racji bezpośredniego skutku praw podstawowych Unii Europejskiej, umożliwia skonfrontowanie ustawodawstwa krajowego z prawami podstawowymi Unii. Prawa te w porządku krajowym, zgodnie art. 9 i art. 91 Konstytucji, mają charakter normatywny. Sędzia krajowy powinien zagwarantować ich przestrzeganie w ramach sądowego rozstrzygnięcia. Norma sprzeczna z prawem wspólnotowym nie musi być usunięta z systemu poprzez formalną derogację, może być pominięta przez sąd. W państwie deklarującym się, jako związanym zasadą rządów prawa, norma sądowego rozstrzygnięcia, aby obowiązywała, nie może być sprzeczna z zasadami i prawami podstawowymi UE.

Zasada efektywnej ochrony sądowej stwarza podstawę do przyjęcia, że w każdym przypadku, gdy przepisy krajowe (lub praktyka stosowania prawa) uniemożliwiałyby ochronę praw podstawowych UE, sąd krajowy w razie bezskutecznej wykładni przepisów krajowych powinien odmówić ich zastosowania w oparciu o art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864 dalej jako (...)) lub kreować poprzez wykładnię takie orzeczenie, które zabezpieczy rządzący prawa.

Sąd Apelacyjny podziela motywy uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20.

Z zaświadczenia Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Delegatura w G. z dnia 10 maja 2018 r. – k. 42 i 43 oraz 104 akt sprawy, to jest wystawcy informacji o przebiegu służby do potwierdzenia prawidłowości ww. informacji na okoliczność pełnienia przez Odwołującego służby na rzecz państwa totalitarnego poprzez w szczególności potwierdzenie kwalifikacji prawnej formacji, na rzecz której służył Ubezpieczony oraz zakresu jej zadań, wynikało, że R. W. przez okres 8 lat **od dnia 16 kwietnia 1982r. do dnia 31 lipca 1990r.** służył na rzecz państwa totalitarnego w myśl art. 13 b ust.1 pkt 5 litera c tiret 2 i 6 oraz art.13b ust.1 pkt 5 litera e tiret 7 ustawy dezubekizacyjnej.

Analiza szczegółowa zachowanych akt personalnych zmarłego wskazuje na następujące okoliczności faktyczne sprawy (płyta CD – k.43 akt sprawy):

17 września 1985r. brązowa odznaka w (...), kurs podoficerski w jednostkach (...), szkolenie unitarne, praca w Stoczni (...) jako mechanik, odznaczony za „ (...)”.

Opinia służbowa z 25 czerwca 1985r. – wiele zabezpieczeń operacyjnych w W., G. i innych miastach, właściwa postawa i zaangażowanie podczas działań na terenie G., nagroda pieniężna za to zaangażowanie. Przestrzeganie tajemnicy państwowej. Prezentowanie właściwej dla tamtego ustroju postawy ideologicznej oraz społeczno-politycznej. DOBRY PRACOWNIK OPERACYJNY Służby bezpieczeństwa.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego powyższe okoliczności wynikające wprost z akt osobowych R. W. wskazują, iż nie miał żadnych dylematów moralno-etycznych co do działalności operacyjnej w SB, wnioskodawca został wzorowym i aktywnym funkcjonariuszem. Podnosił swoje kwalifikacje, był gratyfikowany finansowo, otrzymywał za swoją pracę medale państwowe. W służbie SB pozostawał 8 lat, w tym w okresie Stanu Wojennego.

Istotne w sprawie jest to, że R. W., jak wynika wprost z jego akt personalnych, był aktywnym funkcjonariuszem SB.

Pracował w wydziale (...)Wydziale (...)w G. jako starszy inspektor.

Faktem notoryjnym jest, czym zajmowały się wydziały V SB. Wydział ten był odpowiedzialny za prawidłową organizację i realizację ochrony operacyjnej obiektów gospodarki narodowej, środowisk pracowniczych woj. (...) przez zagrożeniami wrogiej działalności, sabotażem, dywersją, akcjami protestacyjnymi, kontrola operacyjna działalności zakładowych struktur konspiracyjnych, realizacja działań mających na celu ich likwidację, kontrola osób znanych w przeszłości jako wrogich politycznie, ochrona operacyjna organizacji społeczna – politycznych. G., kolebka (...),

Stocznia (...) były głównym ośrodkiem działania operacyjnego SB. Inwigilacją (...) zajmował się głównie, choć nie tylko, wydział (...), od grudnia 1981r. przekształcony w wydział (...), w którym pracował właśnie R. W.. Region (...)w G. prowadził bardzo aktywną działalność, w tej sytuacji kadra służb bezpieczeństwa musiała i podjęła bardzo wiele efektywnych działań operacyjnych, mających na celu dopływ informacji z interesujących organ „wrogich” środowisk.

Mimo twierdzeń przedstawionych przez apelującego Sąd Apelacyjny uznał, iż 8 lat czynnej służby w wydziale (...) w okresie stanu wojennego nie pozwala przyjąć, iż służba ta nie była de facto czynną służbą na rzecz państwa totalitarnego, o jakim mowa w treści art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. W ocenie Sądu Apelacyjnego postawa skarżącego, odznaczenia, gratyfikacje finansowe jednoznacznie świadczą o indywidualnym zaangażowaniu bezpośrednio ukierunkowanym na realizowanie działań charakterystycznych dla państwa totalitarnego, jego zadań i funkcji w tamtym okresie. Trudno bowiem uznać, aby tak wieloletnia służba była dla wnioskodawcy niezrozumiała, albo nie godził się z jej wykonywaniem.

Odnosząc się do kwestii zgłoszonych przez odwołującego szeregu naruszeń prawa konstytucyjnego warto w tym przypadku przytoczyć treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2010 r. (sygn. K 6/09), który rozpatrywał kwestię zgodności z Konstytucją przepisów analogicznej ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 24, poz. 145), która do ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 8, poz. 67 ze zm.) wprowadziła przepis art. 15b, określający zasady obliczania wysokości emerytury dla osób, które pozostawały w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pełniły służbę w charakterze funkcjonariusza w organach bezpieczeństwa państwa.

Trybunał Konstytucyjny w pkt 4 wyroku z dnia 24 lutego 2010 r. uznał, iż art. 15b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 8, poz. 67 ze zm.) jest zgodny z art. 2, art. 10, art. 30, art. 32 i art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 42 Konstytucji.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 24 lutego 2010 r. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, iż z konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i stanowionego przez niego prawa nie wynika w żaden sposób, że każdy, bez względu na cechujące go właściwości, może zakładać, że unormowanie jego praw socjalnych nie ulegnie nigdy w przyszłości zmianie na jego niekorzyść. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, ustawodawca był upoważniony, do wprowadzenia regulacji obniżających świadczenia emerytalnego za sporny okres służby. Trybunał Konstytucyjny podkreślił także, iż zasada ochrony praw nabytych nie oznacza przy tym nienaruszalności tych praw i nie wyklucza stanowienia regulacji mniej korzystnych, jeżeli przemawiają za tym inne zasady, normy lub wartości konstytucyjne. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego zasada ochrony praw nabytych nie ma zastosowania do praw nabytych niesłusznie lub niegodziwie, a także praw nie mających oparcia w założeniach obowiązującego w dacie orzekania porządku konstytucyjnego (zob. np. orzeczenie z 11 lutego 1992 r., sygn. K 14/91, OTK w 1992 r. cz. I; wyrok z 23 listopada 1998 r., sygn. SK 7/98, OTK ZCJ nr 7/1997, poz. 114; wyrok z 22 czerwca 1999 r., sygn. K 5/99, OTK ZU nr 5/1999, poz. 100). Trybunał dodatkowo podkreślił, że chroniąc prawa nabyte nie można przyjąć, iż każda zmiana istniejącej regulacji, która byłaby zmianą na niekorzyść pewnej grupy obywateli, jest ustawodawczo zakazana, w związku z czym nie ma też wystarczających podstaw, aby twierdzić, iż ustawodawca nie może ocenić negatywnie dokonanych wcześniej rozwiązań legislacyjnych. Ustawodawca ustanawiając kwestionowane przepisy, dał wyraz negatywnej ocenie działalności organów bezpieczeństwa państwa komunistycznego, o czym świadczy zarówno przebieg prac legislacyjnych, jak też treść samej preambuły ustawy. W preambule tej ustawodawca stanowi wyraźnie, iż kierował

się zasadą sprawiedliwości społecznej wykluczającą tolerowanie i nagradzanie bezprawia. Zdaniem Trybunału w demokratycznym państwie prawnym jednym z kluczowych instrumentów ochrony jego podstawowych zasad jest odpowiedzialność, która obejmuje czyny wynikające z urzeczywistnienia celów źle wybranych i niezrealizowania celów wybranych dobrze. W tym sensie gwarancje bezkarności oraz przywilejów ekonomicznych pochodzących z budżetu państwa za służbę w instytucjach i organach stosujących w dyktaturze represje, nie mogą być traktowane, jako element praw słusznie nabytych. Ustawodawca negatywnie ocenił sam fakt podjęcia służby w organach bezpieczeństwa Polski Ludowej, ze względu na jednoznacznie ujemną ocenę tych organów. Jednocześnie jednak w razie udzielenia przez funkcjonariusza w czasie służby w takiej policji pomocy osobie represjonowanej za działanie w opozycji demokratycznej i niepodległościowej, ustawodawca przewidział utrzymanie uprzywilejowanych świadczeń emerytalnych na ówczesnych zasadach. W opinii Trybunału prawa emerytalne nabyte przez adresatów kwestionowanych przepisów zostały nabyte niegodziwie. Nie można bowiem uznać celów i metod działania organów bezpieczeństwa Polski Ludowej za godziwe.

W związku z powyższym służba w instytucjach i organach państwa, które systemowo naruszały przyrodzone prawa człowieka i rządy prawa nie może w demokratycznym państwie prawnym uzasadniać roszczeń do utrzymania uzyskanych wcześniej przywilejów. Zdaniem Trybunału ustawodawca, ograniczając w zakwestionowanych przepisach niesłusznie nabyte przywileje emerytalne funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa Polski Ludowej, sięgnął do środka adekwatnego dla uzyskania usprawiedliwionego celu, uczynił to zarazem w sposób możliwie najmniej uciążliwy dla adresatów zakwestionowanych norm.

Zdaniem Trybunału ustawodawca nie przekroczył również kompetencji władzy ustawodawczej przewidzianych w Konstytucji. Kwestionowane przepisy nie przewidują wymierzania zbiorowej kary funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa Polski Ludowej, a jedynie obniżenie im uprzywilejowanych świadczeń emerytalnych do poziomu średniej emerytury powszechnej.

Ustawodawca nie naruszył też art. 32 Konstytucji (zasada równości). Trybunał stwierdził bowiem, iż z zasady tej wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej kategorii, a zatem wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną, powinny być traktowane równo, tj. według jednakowej miary. Jeżeli zatem prawodawca różnicuje podmioty prawa, które charakteryzują się wspólną cechą istotną, to wprowadza odstępstwo od zasady równości. Zdaniem Trybunału jednak takie odstępstwo nie musi oznaczać naruszenia art. 32 Konstytucji. W opinii Trybunału jest ono dopuszczalne, jeżeli kryterium różnicowania pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji, waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć, pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania. Dodatkowo kryterium różnicowania pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych. Wspólną cechą wszystkich funkcjonariuszy bezpieczeństwa Polski Ludowej jest ich służba w określonych w ustawie organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990. Ta cecha różni istotnie funkcjonariuszy od pozostałych funkcjonariuszy służb mundurowych przed 1990 r. Ustawodawca przyjąwszy wspólną cechę istotną, w sposób jednakowy potraktował funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa Polski Ludowej.

Pozbawienie odwołującego się wyższych świadczeń, przy zachowaniu świadczenia do zabezpieczenia społecznego w wysokości nie niższej, niż świadczenia z powszechnego systemu ubezpieczeniowego (Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), nie stanowi naruszenia zarówno Konstytucji RP, jak też standardów prawa międzynarodowego.

Warto przy tym przytoczyć treść rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który w dniu 14 maja 2013 r., w sprawie Cichopek i inni przeciwko Polsce nr 5189/10, wydał decyzję, w której uznał za niedopuszczalne skargi byłych pracowników służb bezpieczeństwa w sprawie obniżek ich emerytur. O ile w odniesieniu do emerytur skarżących Trybunał stwierdził, że przepisy ustawy zmieniającej z 2009 r. spowodowały odebranie skarżącym części emerytur i stanowiły ingerencję w prawo własności, to miało to podstawy prawne oraz nie naruszało istoty praw emerytalnych skarżących. Trybunał nie podzielił stanowiska skarżących, którzy podnosili, że raz otrzymane prawa

są nietykalne i nie mogą być im odebrane. W zgodzie z art. 1(...) do Konwencji rzymskiej uprawnienia legislacyjne państwa rozciągają się również na możliwość obniżenia oraz zmiany kwoty wypłacanych świadczeń. Ponadto Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił, iż skarżącym nie odebrano całości świadczenia. Ograniczono jedynie ich przywileje przyznane w czasach komunizmu. Nie można więc stwierdzić, by państwo w sposób nieproporcjonalny dokonało ingerencji w ich prawa. Ponadto Europejski Trybunał Praw Człowieka odnotował, że praca skarżących w służbach bezpieczeństwa, która przyczyniała się do naruszeń praw i wolności gwarantowanych przez Konwencję rzymską powinna być traktowana jako okoliczność uzasadniająca i usprawiedliwiająca wyodrębnienie kategorii osób świadczących taką pracę i objęcie ich obniżeniem świadczeń emerytalnych.

Wskazać należy, iż ubezpieczonemu nie odebrano całości świadczeń. Nie został on pozbawiony środków do życia. Emerytura ustalona została w wysokości przeciętnej wysokości tego świadczenia otrzymywanego przez obywateli z powszechnego systemu emerytalnego.

Podkreślić przy tym należy, że decyzja ustalająca wysokość emerytury odwołującego się nie została wydana w trybie postępowania karnego. Przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej nie stanowi bowiem o odpowiedzialności karnej (ustalenie winy), lecz reguluje uprawnienia funkcjonariuszy służb mundurowych i ich rodzin w sferze zaopatrzenia emerytalnego. Ubezpieczony zaskarżoną decyzją nie został pociągnięty do odpowiedzialności o charakterze karnym. Ustawodawca w ustawie zmieniającej nie różnicował sytuacji funkcjonariuszy w wysokości świadczeń emerytalnych poprzez kryterium winy, ale poprzez sam fakt służby w organach bezpieczeństwa państwa funkcjonujących w niedemokratycznym państwie, w których podjęli dobrowolnie służbę, a poprzez tę służbę uczestniczyli w utrzymywaniu niedemokratycznego porządku i korzystali z przywilejów przysługujących funkcjonariuszom. Zmniejszenie świadczenia ubezpieczonego stanowi urzeczywistnienie zasady sprawiedliwości społecznej. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 19 listopada 2013 r., sygn. akt III AUa 397/13, ograniczanie przywilejów byłych funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa PRL jest urzeczywistnieniem zasady sprawiedliwości społecznej, którą definiują w oparciu o kryteria i wartości konwencyjne. Zasada ta nie może być przywoływana w obronie przywilejów sprzecznych ze swoim fundamentem aksjologicznym. Tak pojmowanej sprawiedliwości społecznej nie da się pogodzić z utrzymywaniem przywilejów związanych ze służbą w organach bezpieczeństwa reżimu totalitarnego. Na tych organach oparte było bowiem funkcjonowanie aparatury naruszającej podstawowe prawa człowieka.

Ze stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w postanowieniu z dnia 19 lutego 2020 roku, sygn. akt III UZP 11/19, wynika, że kolejna „dezubekizacyjna” nowela ustawy zaopatrzeniowej prowadząca do dalszego obniżenia bezzasadnie pobieranych świadczeń emerytalnych lub rentowych funkcjonariuszy za okresy służby na rzecz totalitarnego państwa w cywilnych lub wojskowych instytucjach i formacjach wymienionych w art. 13b w/w ustawy, pełnionej pomiędzy 22 lipca 1944r. a 31 lipca 1990r., nie narusza konstytucyjnych, ustawowych ani konwencyjnych proporcji usprawiedliwionej weryfikacji dotychczasowej wysokości niesłusznie nabytych uprawnień emerytalnych przez byłych funkcjonariuszy służb totalitarnego państwa. Sam fakt pełnienia służby na stanowiskach wymienionych w art. 13b ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. i pozostawania w służbowym podporządkowaniu represyjnym organom totalitarnego państwa ma swoją doniosłość prawną związaną z korzyściami, które przysługiwały osobom zajmującym takie stanowiska we wskazanych okresach (vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r., sygn. akt III UZP 11/19).

Materiał dowodowy w niniejszej sprawie potwierdził, iż służba ubezpieczonego w okresie od 16 kwietnia 1982 r. do 31 lipca 1990 r. stanowiła służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. W niniejszej sprawie nie zostały wykazane przesłanki z art. 15c ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej ani w informacji o przebiegu służby nie zostały wskazane okoliczności z art. 13a ust. 4 pkt 3 ustawy zaopatrzeniowej, co jest bezsporne.

Istotna jest postawa ubezpieczonego w spornym okresie. Z akt osobowych wynika, iż ubezpieczony pełniąc służbę wykazywał zaangażowanie w realizacji zadań służbowych, wywiązywał się z nałożonych na niego zadań. Trzeba też mieć na względzie, że ubezpieczony pełnił służbę w typowych Wydziałach Służby Bezpieczeństwa, które zajmowały się rozpracowywaniem dużych struktur oraz grup opozycyjnych takich jak (...) Dodatkowo należy podnieść, że

ubezpieczony czerpał korzyści związane ze służbą w organach bezpieczeństwa w postaci nagród pieniężnych, dodatków do wynagrodzenia itp.

Podkreślić w tym miejscu należy, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej zostało oceniane przez Sąd na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka zgodnie ze wskazówkami zawartymi w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 roku, sygn. akt III UZP 1/20. Nie można przyjąć bowiem ogólnego założenia, że każda służba wykazana w zaświadczeniach Instytutu Pamięci Narodowej jest służbą na „na rzecz totalitarnego państwa”, jak również odwrotnie nie można też przyjąć, że niezależnie od zaangażowania danej osoby nigdy nie można stwierdzić, że był to okres służby na rzecz totalitarnego państwa, ale trzeba indywidualnie badać każdą sprawę i oceniać motywacje, charakter pracy, zaangażowanie, przebieg służby, w tym też długość służby uznanej za wykonywaną na rzecz totalitarnego, czy też długość służby sprawowanej już po 1990 r.

Niemniej jednak okoliczności niniejszej sprawy były wyjątkowe i świadczyły o czynnej postawie ubezpieczonego mającej na celu wspieranie totalitarnego reżimu i dlatego powyższa służba w pionie SB musiała zostać uznana za służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Za niezasadny należy uznać zarzut apelacyjny, iż sąd okręgowy naruszył przepisy odstępując od przesłuchania go w charakterze strony. Należy bowiem wskazać, iż dowód z przesłuchania strony w procesie jest dowodem fakultatywnym, a nie obligatoryjnym.

Wniosek zawarty w apelacji o ewentualne uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do jej ponownego rozpoznania przez sąd I instancji nie odpowiada normie art. 386§4 kpc, po jego nowelizacji, albowiem w sprawie nie zachodzi żadna z dwóch przesłanek warunkujących zastosowaniem tego przepisu. Sąd I instancji nie tylko przeprowadził postępowanie dowodowe w wystarczającym zakresie dla kategorycznego rozstrzygnięcia sprawy, ale i rozpoznał jej istotę.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny uznał apelację za niezasadną, o czym zgodnie z art. 385 kpc orzeczono, jak w sentencji wyroku.

SSA Daria Stanek